

Jaarverslag 1987

Bestuur

Verzamelingen van het bestuur werden gehouden op 30 juni en 27 oktober in het Rijksarchief te Zwolle.

In de algemene ledenvergadering van 21 november werd afscheid genomen van de bestuursleden drs. G.M. von Martels-Mudde, L.H.M. Olde Meierink, H.A. te Riet en drs. S.J. Zeylstra-Hiddema. De heer Te Riet trad af wegens het bereiken van de 70-jarige leeftijd, de overigen, omdat zij wegens vertrek naar buiten de provincie geen gelegenheid zagen hun bestuurslidmaatschap te continueren. Het bestuur had als kandidaten voor het bestuurslidmaatschap gesteld mr. J. Kollen te Diepenheim, W.H. Kuiper te Almelo en drs. P.W.J. den Otter te Zwolle. Zij werden bij acclamatie gekozen. De bestuurstermijnen van B. Dubbe en dr. A.C.F. Koch werden verlengd.

Op 1 januari 1988 bestond het bestuur uit dr. A.C.F. Koch (voorzitter), mr. E.D. Eijken (secretaris), B. Dubbe (penningmeester), drs. F.C. Berkenvelder, J.C.H. de Groot, drs. A.L. Hulshoff, prof. dr. A.J. Jelsma, mr. J. Kollen, W.H. Kuiper en drs. P.W.J. den Otter.

Nadat mevrouw Von Martels ook haar redactie-lidmaatschap had opgegeven bestond de redactiecommissie wederom uit de bestuursleden Koch (voorzitter), Berkenvelder (secretaris), Eijken en De Groot.

Financiën

De rekening over 1986 sloot af met een voordelig saldo van f 2.123,64. De voornaamste post aan de uitgavenzijde werd gevormd door de kosten voor de jaarbundel, die f 22.000,- bedroegen. Tot de baten behoorde een subsidie van de provincie ad f 9.000,-, terwijl er aan contributies f 17.972,92 werd ontvangen.

Het tekort op de begroting 1988 wordt geraamd op f 14.750,-. Hierbij is geen rekening gehouden met subsidie door de provincie. De opbrengst van de contributies wordt geraamd op f 19.500,-.

Leden

Ter kennis van het bestuur kwam in 1987 het overlijden van de leden mr. H. Dijkers te Zwolle; de heer en mevrouw N.H. van Heek te Enschede; J.K. Prins te Zwolle.

Dertig nieuwe leden traden tot de vereniging toe: L.A. Blenke te Deurningen; P.A. Eggengoor te Zwolle; drs. J. Folkerts te Heino; heer en mevrouw Geers-Romijn te Goor; dr. ing. G.H.M. Houben te Zwolle; mevrouw J. Hoving te Zwolle; G.J.M. Hulshof te Delden; G.J. van der Kamp te Kampen; F.J. Kossman te 's-Gravenhage; W.J.M. Lansink te Groenlo; D. Lekkerkerker te Twello; C. Lina te Hardenberg; de heer en mevrouw Maris te Vinkenbuurt; mevrouw M. Meeuwse te Almelo; mr. S. Nauta te Enschede; J.L.M. Nieuwenhuis te Agelo; mr. A.A.M. van Oosten te Olst; N.W. Oosterwijk te Deventer; drs. P. Rhebergen te Hengelo; mevrouw E.C.M. gravin van Rechteren Limpurg te Dalfsen; drs. A.J.H. Scheeuwe te Amsterdam; J.J. Seekles te Heino; prof. R. van Strick te Haastrecht; J. Teunis te Zwolle; drs. A. Timmerman te Beckum; drs. S. Troost te Oldenzaal; heer en mevrouw Van Wulfften Palthe-Stork te Nijverdal.

21 leden beëindigden hun lidmaatschap. Per 1 januari 1988 had de vereniging 584 leden, waaronder 3 ereleden, 499 gewone leden, 80 gezinsleden en 2 jeugdleden.

Algemene ledenvergadering

De wintervergadering werd op zaterdag 21 november gehouden in het Rijksarchief te Zwolle. Aanwezig waren 's ochtends 40 leden, 's middags 54 leden.

Tijdens het huishoudelijk gedeelte werden de overleden leden herdacht en tevens het al te vroege heengaan gememoreerd van de heer B. Voorhorst te Raalte, die sedert 1982 de ledenadministratie had verzorgd. Vervolgens kwam de verkiezing van nieuwe bestuursleden aan de orde en werd afscheid genomen van de vier bestuursleden die zich genoodzaakt zagen hun bestuurslidmaatschap neer te leggen. Tevens werden de jaarrekening 1986 en de begroting 1988 vastgesteld. De penningmeester werd ter zake van zijn beleid gedechargeerd. Tot leden van de nieuwe kascommissie werden benoemd drs. M.A.M. van Brink en drs. E.W.F. van den Elzen, beiden woonachtig te Deventer. Bovendien machtigde de vergadering het bestuur de jaarrekening 1987 pas in de wintervergadering 1988 te behandelen.

Tijdens de rondvraag informeerde A. Sterken uit Zwolle naar het standpunt van het bestuur met betrekking tot de opgravingen in de Broerenkerk aldaar, waarbij graven uit de 16de tot 19de eeuw doelbewust werden gelicht en onderzocht. Dit deed hem aan grafschennis denken. Drs. F.C. Berkenvelder herinnerde er aan, dat deze opgravingen een wetenschappelijk doel hadden en dat de opgegraven resten later opnieuw begraven zouden worden. Na discussie concludeerde de voorzitter, dat de gevolgde procedure aanvaardbaar leek maar dat betreurd moest worden, dat de gelichte grafstenen zodanig zullen worden begraven, dat zij in de toekomst onbereikbaar onder een betonnen vloer zullen liggen. Volgens J.C.H. de Groot te

Zwolle zijn de Vrienden van de Stadskern Zwolle over dit punt overleg met het gemeentebestuur.

Vervolgens sprak drs. E.W.F. van den Elzen uit Deventer over 'Rekenen en afrekenen; de taal van de rekenfouten in Deventer stadsrekeningen'. De spreker ging in op de positie van de Deventer kameraar: een persoonlijk rekenplichtige, die rekening deed binnen de besloten kring van zijn collega's. De echte controle vond plaats tijdens het opmaken van de rekening; het afhoren was meer een formaliteit. Naar voren kwam tevens wat wel in de stadsrekeningen voorkomt en wat niet, bijvoorbeeld de opbrengst van tijnsen in Salland. Opvallend is het grote aantal reken- en telfouten in de rekeningen. Niet alleen was goed optellen moeilijk, omdat er meerdere muntsoorten naast elkaar werden gehanteerd, bovendien waren er maar weinig mensen die goed konden rekenen.

Na de lunch, die in het Rijksarchief werd gehouden, sprak drs. A.L. Hulshoff uit Enschede over 'De eindfase van de havezate Hoikink (gem. Weerselo)'¹, waarna B. Dubbe uit Deventer enige 'Overijsselse beeldhouwers in de 17de-18de eeuw' behandelde en aan de hand van dia's liet zien wat er van hun werk nog bewaard was. Naar voren kwamen namen als Jurriën Westerman, Herman van der Borg, Berend Tigler, Godfried Gerlach. Onder andere de Grote Kerk, het Stadhuis en de gevangenis te Zwolle benevens het huis Brink 102 te Deventer bewaren herinneringen aan hun kunnen.²

Excursie

Op 13 juni namen 78 leden bij koel en toenemend regenachtig weer deel aan een excursie naar Kleef, Hanselaer en Kalkar. Na een vroege start (9.15 uur) uit Deventer werd in restaurant Braams te Kleef de koffie genoten, waarna het gezelschap in het stedelijk museum Haus Koekkoek werd ontvangen door de Nederlandse directeur drs. Guido de Werd, die verder gedurende de gehele excursie als gids optrad. Drs. De Werd gaf een uiteenzetting over Kleef en zijn geschiedenis, eerst als centrum van grafelijke en hertogelijke macht en expansie, later in de Pruisische tijd als centrum van bestuur. Hij belichtte in het bijzonder twee personen: Johan Maurits van Nassau 'De Braziliaan', en de landschapsschilder Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862). Johan Maurits van Nassau woonde te Kleef 30 jaar lang als Pruisisch stadhouder. Hij legde er een in zijn tijd befaamde tuin aan, waarin hij in 1678 werd begraven. Koekkoek was een eertijds befaamd kunstenaar, wiens roem en karakter andere grootheden van zijn tijd aantrokken, bijvoorbeeld koning Willem II. Koekkoeks huis aan de rand van de oude binnenstad van Kleef was een van de heel weinige, die de zware bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog overleefde. Het dient thans als museum.

Na een in verband met tijdgebrek wat kort bezoek aan dit aardige, kleine museum werd de vooramlige stiftskerk te Kleef bezocht, die tevens grafkerk van de graven en hertogen van Kleef was geweest en nu parochiekerk

is: een gebouw in de stijl van de Rijnlandse gothiek met heldere, overzichtelijke en elegante lijnen benevens, vreemd genoeg, blinde schijnramen boven in het schip. Deze kerk, gebouwd tussen 1341 en 1426, werd tijdens de Tweede Wereldoorlog grotendeels vernield maar is intussen volledig herbouwd. Van het interieur boeiden in het bijzonder drie graftomben van graven en hertogen van Kleef met hun echtgenotes, daterende uit de 14de en 15de eeuw, benevens een fraai Maria-altaar van omstreeks 1515. Geluncht werd er te Kalkar in de gezellige Ratskeller van het laat-middeleeuwse stadhuis. Kalkar zelf leek de stormen van de 20ste eeuw wat beter te hebben doorstaan dan Kleef.

Bezocht werd vervolgens het buiten Kalkar op een rivierduin gelegen kerkje van Hanselaer. Dit gebouw maakte van buiten een bescheiden indruk: een gotisch koortje aan een romaans schip, een lage toren met een lang puntdak, alles vriendelijk in het landschap gelegen. Verrassender is het vele moois, dat in dit kerkje te zien is. Naast een oude doopvont met vier mensenkoppen, 14de-eeuwse maar nog in romaanse stijl, zijn er altaren en een triomfboog met fraai houtsnijwerk uit de 15de, 16de en 17de eeuw.

In het dichtbij gelegen Kalkar werd vervolgens de parochiekerk met zijn beroemde, zeer rijke interieur bezocht. Naast het vele laatgotische houtsnij- en schilderwerk kon er o.a. een zilveren monstrans bewonderd worden, in 1549 door de Amsterdamse burgemeester Cornelis Jacobsz. Bam aan de Oude Kerk aldaar geschonken en vervolgens door dezelfde Bam in 1578 op zijn vlucht meegenomen naar Kalkar. Het was vreemd te bedenken, dat het vele nog in deze kerk aanwezige toch niet meer was dan de helft van wat er zich ooit aan moois in deze rijk bedeelde kerk heeft bevonden.

Kaffee mit Kuchen werd tenslotte genoten in hotel 'Berg und Tal' bij Kleef. De regen weerhield de meeste deelnemers niet van een bezoek aan het vlakbij gelegen grafmonument van Johan Maurits van Nassau benevens een oude halfronde parkmuur, waarin indertijd vele Romeinse grafmonumenten en andere voorwerpen (thans in kopie) waren ingemetseld.

19.30 uur was het gezelschap weer in Deventer terug.

Kring West-Nederland

Deze hield geen bijeenkomsten.

Publicaties

De jaarbundel 1986 kwam in het voorjaar uit, de bundel 1987 verscheen kort voor kerstmis.

Op 12 juni werd te Bathmen het eerste exemplaar van 'Veldnamen in Bathmen' door mr. E.D. Eijken als voorzitter van de Veldnamencommissie aangeboden aan drs. B. Woelderink, directeur van het Koninklijk Huisarchief en initiator van het veldnamenonderzoek in zijn vroegere woonplaats.

Op 11 december bood dr. A.C.F. Koch in het provinciehuis te Zwolle het eerste exemplaar van de 'Bibliografie van Overijssel, 1951-1980' aan aan de Commissaris van de Koningin, mr. J.L.M. Niers.

Cursussen

In het seizoen 1986/87 gaf drs. F.C. Berkenvelder in het gebouw van de Gemeentelijke Archiefdienst te Zwolle een cursus Oud Schrift voor Beginners, waaraan door 20 personen werd deelgenomen.

In het najaar startte W.A. Hoffstädt met 21 cursisten een cursus Oud Schrift voor beginners in het Rijksarchief te Zwolle.

Overleg met andere instellingen

De heren Eijken en Koch vertegenwoordigden de vereniging wederom in het 'Beraad van historische instellingen en organisaties in Overijssel'. Aandachtspunten waren het creëren van een functie begeleider regionale geschiedbeoefening in Overijssel, het opzetten van vervolgcursussen voor amateur-historici en het voortzetten van het werk aan een bibliografie van Overijssel.

De zeer succesvolle cursus voor beginnende amateur-historici werd overgelaten aan de Culturele Raad Overijssel en de Oudheidkamer Twenthe. De gedrukte versie van de syllabus 'Historisch onderzoek in Overijssel'; een handleiding' door Gregor Rensen en Piet den Otter werd in mei uitgebracht.

Bibliografie van Overijssel

J.C.H. de Groot slaagde erin de hoofdtekst en andere onderdelen van de Overijsselse bibliografie over 1951-1980 te voltooien. Voor wat de tekstcorrectie en controle van de systematiek betrof werd hij geassisteerd door de bestuursleden Eijken en Koch. Intens contact met uitgeverij Waanders maakte het mogelijk het boek in december uit te brengen. Toezeggingen van subsidies door het provinciaal bestuur en het Anjerfonds Overijssel hadden deze uitgave mogelijk gemaakt.

Over de voortzetting van de bibliografie vóór 1951 en ná 1980 werd binnen het bestuur en in kleiner verband, door de drie genoemde heren overleg gepleegd.

Bibliotheek

De bibliotheek van de vereniging, die berust in de Stads- of Atheneumbibliotheek te Deventer, werd aangevuld met 27 banden. Uit de reservevoorraad van de vereniging werden 7 banden verkocht.

De administratie werd verzorgd door mevrouw E.F. Westra. De uitgebreide restauratie van versleten banden en boeken, waarvoor subsidie van het Anjerfonds Overijssel was toegezegd, kon worden voltooid.

1. Vergelijk zijn artikel elders in deze bundel.
2. Zie B. Dubbe, Achttiende-eeuwse beeldhouwers in Overijssel, in *Antiek* 22 (1987), 127-149.